

MAANDBLAD

UITGEGEVEN DOOR HET NATUURHISTORISCH GENOOTSCHAP IN LIMBURG.

IN MEMORIAM E. HEIMANS. †

De dood komt, als men hem het mist verwaacht! Zoo ook hier. In de kracht des levens is hij van ons heengegaan. Op excursie zijnde met eenige leden van de Geologische Vereeniging in den Eifel, te midden dus van een nieuw arbeidsveld dat hij wenschte te bewerken, n.m. de geologische wetenschap, overleed hij plotseling in den nacht van 21 op 22 Juli te Gerolstein.

Met hem is wederom een persoon heengegaan, waaraan zoozeer de behoefte gevoeld wordt.

Goed opmerker als hij was, beschikkende over een aangenamen, populairen schrijftrant, aardig en gezellig causeur, onzag hij tijd noch opoffering om zijn met veel moeite verkregen kennis, aan anderen mede te deelen, hen aansporende zijne voetstappen te volgen.

Wat een genot heeft zijne vruchtbare pen, ons, liefhebbers van natuur-historie, verschaft! Welk natuurliehebber herinnert zich niet zijne verschillende, meestal in samenwerking met zijn vriend J. P. Thyse uitgegeven populaire werkjes, o.a. „Van Vlinders, Bloemen en Vogels”, „In sloot en plas”, „Hei en Dennen”, enz. enz. En dan zijn nooit volprezen „Uit ons Krijtland”, benevens de verschillende artikelen van zijn hand in de Levende Natuur, waarvan hij de medeoprichter was, en zijne schetsen in de (Groene) Amsterdammer? En welk een gloed ging er niet van zijn schrifturen uit in de Jaarboeken van ons Genootschap, als hij Limburg besprak, waaraan hij, zooals hij in het Jaarboek van 1911 schreef, zooveel te danken had?

Met welk een vuur spoorde hij ons, jongeren, aan om toch onze ogen in de onmiddellijke nabij

heid den kost te geven, waar zooveel moois en schoons te zien is.

En van waar kwam zijne kennis van natuur-historie die hij ons zoo gaarne mededeelde? Alléén van een onvermoeid, zelfstandig onderzoek in de weinig vacantedagen, die zijnen werkkring als schoolhoofd onderbraken.

Hij heeft letterlijk de woorden van Peter Severinus opgevat. sterke schoenen gekocht en bergen, dalen, valleien, kusten enz. onderzocht. Dit alléén heeft hem gebracht op de hoogte, waarop hij stond; dit alléén heeft hem moed gegeven om, nadat hij entomologie, zoölogie en botanie bestudeerd had, nog aan te vangen met de studie der geologie, een taak die hij helaas niet heeft kunnen volbrengen.

Het is in ons Maandblad niet de plaats om een uitvoerige biographie aan hem te wijden. Wij mogen dit gerust aan meer bevoegden overlaten. Maar toch willen wij niet eindigen zonder gezegd te hebben, dat wij er trotsch op gaan dat wij hem onder onze medeleden hebben mogen rekenen.

Laten wij zijne dierbare gedachtenis eeren door zijne voetstappen te drukken!

Hij ruste in vrede!

F. H. VAN RUMMELEN.

Heerlen, 23 Juli 1914.

Vroedmeesterpadlarven.

Het spijt mij, dat ik de „Maandelijksche Vergaderingen” te Sittard niet kon bijwonen. Dan toch had ik onmiddellijk kunnen antwoorden op de vragen, die gesteld werden naar aanleiding van de mededeeling van den heer Sprenger, over het kweken

Epen, midsummer.

Een dag uit honderd. Een heele week lang druilerig weer. Zaterdag eindelijk de zon. Witgrijze wolken verdonkeren nog wel een oogenblik de lucht, maar wij gaan toch „en route”. Bij Eis rollen we omlaag en klimmen omhoog en rollen weer omlaag en klimmen ook weer omhoog en hebben leut om ’t goede weer en den heerlijken hooireuk, om de mooie vergezichten en ’t heerlijke zomerland, dat naar alle kanten voor ons openligt. Vele kronkelwegen scheiden ons nu nog van Epen. Gelukkig echter is Heimans ons hier voor geweest. Als die niet heel uit Amsterdam ons hier den weg gewezen had, wie weet? Door Mechelen; langs Schweiberig; nog een scherpen bocht genomen en daar links tegen de hoogte een chalet, het Emmaüs der paters van Wittem. Voor jongeren dus de rechte weg. We houden recht op Hotel van Houten aan, waar reeds één Hollandsch logé is neergestreken.

Een half uur later trekken we de dorpstraat door en zullen onversaagd alle mogelijke en onmogelijke natuurmonumenten opsporen. Met een sierlijken zwaai slaan we bij Café Rompen links af en zoeken hier met nieuwen

ijver oude Limburgsche „graven” af. Zooveel inspanning kan en mag niet onbeloond blijven, we vinden daarom dan ook al dadelijk: *Althaea officinalis* en een zeer groene *Spirea*, zoo groen, dat geen onderscheid tusschen boven- en ondervlakte der blaren valt waar te nemen, in groenigheid wel te verstaan. We komen aan de Geul, kijken met belangstelling naar ’t groenachtige water en denken aan zinkvioletjes, maar vinden er geen. Daar rijdt een hoog opgetaste hooiwagen voor ons uit. Wat moet dat? Zoo maar ’t water in? Dat is de origineelste karreweg, dien wij ooit zagen. De paarden tot aan den buik, de wagen tot aan de naaf door ’t heldere water, over carboon en *Batrachium fluviatilis* heen. Ze kunnen er beide even goed tegen, schijnt het. We gaan nu weer de hoogte in en vinden een koekoeksbloem van zeer bijzondere teekening. De lezer merkt wel, dat we tegen geen inspanning opzagen op onzen tocht. Maar we blijken verdwaald als we naar de mergelkoel vragen. „Zögernd” gaan we denzelfden weg terug en informeerden naar de Sylerbeek, waarvan hier nooit iemand gehoord heeft, behalve wij dan. Ofschoon we onvervalscht plat spreken, houdt men ons nu ook nog voor Hollanders. We moeten de „livi” over en dan een steilen veldweg op en daar verschijnt

van vroedmeesterpadden. Gelukkig biedt het Maandblad mij de gelegenheid dit nog te doen en mijn bevindingen over dit kweken mede te deelen; een volgend jaar zal dan, wie op de aan te geven wijze de proef wil nemen, zeker slagen.

Zonder aarzelen durf ik te antwoorden, dat de oorzaak van de mislukte kweeking te zoeken is bij de derde vraag; want er is beslist te weinig voedsel geweest.

Toen ik voor een paar jaar nog te Maastricht verbleef ontving ik van mijn collega P. Schmitz eieren van de vroedmeesterpad en een mannetje met eiersnoer. De eieren werden tusschen vochtig mos in een gesloten glazen schaalje gelegd, op een niet al te warme plek, totdat de larven klaar waren en zich flink bewogen; dan maakte ik het eivlies open, indien ze het zelf niet deden en zette ze in een schaalje met water, waarin zich een laagje eendekroos bevond. (Het best voldoet een schotel van een grooten bloempot). Het mannetje met eiersnoer hield ik in een klein terrarium, waarin een schaal met water stond. Ook deze eieren ontwikkelden zich flink en ik had alle hoop, dat ze in het water afgezet zouden worden. Op een avond echter kwam het beestje te voorschijn zonder de eieren: fluks werd alles doorzocht en tot mijn spijt moest ik toen ontdekken, dat alle larven, hoewel volledig ontwikkeld en sommige zelfs geheel en al vrij, dood waren, bij gebrek aan water natuurlijk. De larven uit de andere eieren verkregen, ontwikkelden zich zeer voorspoedig, in den beginne levend van plantenvoedsel. Hieraan hebben ze echter op den duur niet genoeg. Van prof. v. Wijhe in Groningen had ik tijdens mijn verblijf aldaar geleerd kikkerlarven te laten groeien als kool, zoodat ze zelfs die, welke zich in de vrije natuur ontwikkeld hadden, in groote overtroffen. Eenzelfde voedsel als aan de kikkerlarven, verschaftte ik nu met denzelfden schitterenden uitslag aan mijn vroedmeesterpadlarven. 't Is een goedkoop en gemakkelijk te bereiden kostje, niets anders n.l. dan een papje van fijngehakte regenwormen, dat hun iederen dag in kleine porties verstrekt wordt. Met gretigheid wordt dit door de larven opgezogen en zoo is het mij gelukt larven te kweken ter grootte van 30 m.M. Waarom niet grooter? Op een regenachtigen morgen moest ik uit en dit werd mijn larven noodlottig, want daardoor vergat ik de schaal een andere plaats te geven. Tegen een uur of elf brak de zon door en scheen

zoo warm, dat het water een temperatuur bereikte, waarin zelfs een volwassen vroedmeesterpad het niet zou hebben uitgehouden.

Dr. L. PEETERS, S. J.

Amsterdam, 29 Juli 1914.

Museumtuin.

in de maand Juli werd de plantencollectie met de volgende soorten uitgebreid:

Gramineae.	<i>Bromus arduensis.</i>
Juncaceae.	<i>Luzula albida.</i>
Iridaceae.	<i>Iris sambucina.</i>
Orchidaceae.	<i>Herminium monorchis.</i>
Polygonaceae.	<i>Polygonum minus.</i>
Caryophyllaceae.	<i>Tunica prolifera.</i> <i>Silene gallica.</i> <i>Silene apetala.</i>
Cruciferae.	<i>Barbarea vulgaris typica.</i> <i>Sisymbrium orientale.</i>
Violaceae.	<i>Viola lutea.</i>
Malvaceae.	<i>Malva moschata laciniata.</i> <i>Malva moschata heterophylla.</i>
Geraniaceae.	<i>Geranium platypetalum.</i> <i>Geranium molle.</i>
Polygalaceae.	<i>Polygala vulgaris.</i>
Umbelliferae.	<i>Bunium bulbocastanum.</i>
Onagraceae.	<i>Epilobium hirsutum.</i> <i>Epilobium parviflorum.</i> <i>Epilobium montanum.</i>
Primulaceae.	<i>Lysimachia thyrsiflora.</i>
Asperifoliaceae.	<i>Cynoglossum officinale.</i>
Scrophulariaceae.	<i>Limosella aquatica.</i> <i>Verbascum phoenicium.</i> <i>Linaria spuria.</i> <i>Linaria cymbalaria.</i> <i>Linaria minor.</i> <i>Veronica Beccabunga.</i>
Labiatae.	<i>Mentha velutina.</i> <i>Mentha gentilis.</i> <i>Mentha nemorosa.</i> <i>Mentha crispa.</i> <i>Salvia sclarea.</i>
Rubiaceae.	<i>Galium sylvaticum.</i> <i>Asperula Taurina.</i>

eindelijk de eerste aankondiger van den krijtbodem: *Brachypodium*. Hier staan ons dus weer schoone verrassingen te wachten. De prachtige bloemen van *Hedysarum* met haar karmijnroode kleur, eenig in de wilde flora, doen ons weldra in verrukking staan en aan een zeer bijzonder soort blouse-stof denken en dan die mooie klaversoort langs de bermen, die zoo terecht *Trifolium elegans* heet!

Nu wandelen we langs den boschrand en „komend achter 't land gegaan, zien we al de blijde blomkes staan”. Voor ons uit ligt het kasteel Beusdal met zijn prachtige parken en boschpartijen en hebben we een doorkijk in de richting Sippenaken. Hier heeft de streek reeds eenigszins het Eifel-karakter en komen we weer sterk onder de bekoring van een mooi dal. Hier ook leert men begripen wat de Rijnlanders voelen, als zij van hun Heimat-tal zingen.

De wind stoet door het versche groen en guirlanden van bladertakken bewegen en zonneslikkeringen spatten vonken door 't bosch. „De zonne lacht in 't boschsmaragd” en wij lachen mee om 't deugddoende weer en 't heerlijke zomerjoliit en zien tal van lieve bekenden terug. Daar staan boschlatyrus, waldmeister en bromus asper

zoo waar broederlijk bijeen. Ook vinden we het mooie Akkerroosje, dat hier schuchter langs den weg kruipt en zijn blank-witte bloemen uit 't gras beurt. Natuurlijk ook *Clematis* en uitgebloeide *Daphné*-struikjes. Voldaan dalen we naar Diependaal door verschgemaalde hooilanden. De heerlijkste cumarine-reuk vervult de lucht en frisch en opgewekt staan we weer op de *lhy*. 1) Ons verlangen gaat thans uit naar kersen. Zoo komen we van bloemen tot vruchten en blijft de excursie botanisch tot het zoete einde toe. Wel laat men ons met 't stoute Jantje van vader Van Alphen eenige malen verzuchten: „Aan een boom zoo volgeladen, mist men twee, drie kilo niet”, maar de eigenaar van een kersenboom blijkt toch ook een mensch en hij vermurwd en wij verteederd marchandeeren dan ook niet lang.

De avond valt en door den klaren zomernacht rijden we langs al de roerlooze dingen dezer wereld, die in volle overgave het nachtgebeuren afwachten, huiswaarts.

NUTH.

J. J. DORMANS.

1) De uitspraak en juiste beteekenis van dit woord te bevragen te Epen.